

МЕВА-САБЗАВОТ МАҲСУЛОТЛАРИ ЭКСПОРТ ҲАЖМИНИ ОШИРИШДА ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРИНИНГ РОЛИ

Аннотация: В этом тезисе проанализирован объем экспорта плодоовощной продукции и их реализация, анализ новых рынков сбыта и их результатов. Были выявлены проблемы, ожидающие их решения, в результате чего были приняты соответствующие меры для увеличения экспорта плодоовощной продукции.

Ключевые слова: сельское хозяйство, фрукты и овощи, интенсивный сад, интенсивные технологии, обработка.

Annotation: This thesis analyzed the volume of exports of fruits and vegetables and their processing, anal of new markets, and their results, problems awaiting solutions to their identified, resulting in appropriate measures have been taken to increase the exports of fruits and vegetables. fruits and vegetables, intensive gardens, intensive technologies, processing.

Key words: Agriculture, fruits and vegetables, intensive gardens, intensive technologies, processing.

Республикаимизда давлатимиз томонидан экологик тоза ва қайта ишланган мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилиш ҳажмларини ва уларнинг турини кўпайтириш борасида бир қатор амалий ишлар қилинмоқда. Шу йўналишда Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Янги ва қайта ишланган мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилувчи ихтисослаштирилган “Ўзагроэкспорт” ташқи савдо компаниясини ташкил этиш тўғрисида”ги 2016 йил 7 апрелдаги ПҚ-2515-сонли ва “Мева-сабзавот, картошка ва полиз маҳсулотларини харид қилиш ва улардан фойдаланиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2016 йил 12 апрелдаги ПҚ-2520-сонли қарорлари қабул қилинди. Шунингдек, мева-сабзавот, полиз маҳсулотлари ва узумнинг экспортини тартибга солиш, хорижий валютадаги тушум тушиши ва унинг мажбурий сотилиши юзасидан самарали назоратни таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил 15 июндаги 207-сонли қарорига мувофиқ “Янги ва қайта ишланган мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилиш тартиби тўғрисида Низом” тасдиқланди. Албатта, бундай чора-тадбирларнинг ишлаб чиқиши ва амалга оширилиши мева-сабзавотчилик тармоғини юқори суръатлар билан ривожланишига, экспорт салоҳиятининг янада юксалишига ҳамда қишлоқ хўжалиги корхоналарининг молиявий барқарорлигининг ошишига хизмат қилмоқда.

Услуглар ва материаллар. 2016 йилда мамлакатимизда 818,5 минг тонна мева-сабзавот маҳсулотлари (2015 йилга нисбатан 38,3 фоизга кўпроқ), жумладан, сабзавот маҳсулотлари 242,1 минг тонна (29,6 фоиз), мева маҳсулотлари 229,6 минг тонна (28 фоиз), полиз

экинлари 6,8 минг тонна (0,8 фоиз), узум маҳсулотлари 96,2 минг тонна (11,7 фоиз), дуккакли маҳсулотлар 120,2 минг тонна (14,7 фоиз) ва қурилган маҳсулотлар 124,5 минг тонна (15,2 фоиз) миқдорида экспорт қилинган.

Таҳлиллар шуни кўрсатадики, 2016 йилда малакати-мизда 65 турдаги мева-сабзавот маҳсулотлари экспорт қилинган. Бунда мева-сабзавот маҳсулотлари экспор-тининг асосий ҳажми гилос (14,4 фоиз), майиз (12,8 фоиз), ўрик (7,63 фоиз), узум (7,57 фоиз), мош (6,91 фоиз), помидор (6,86 фоиз), нўхат (6,51 фоиз), кўкатлар (5,65 фоиз), шафтоли (4,11 фоиз) ва хурмо (3,96 фоиз) мева-ларига тўғри келади.

Юқоридаги кўрсаткичларга эришишда янги ва қайта ишланган мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилувчи ихтисослаштирилган “Ўзагроэкспорт” ташқи савдо компанияси фаолияти муҳим аҳамиятга эга. Чунки, янги мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилиш хорижий ҳамкорлар билан тузилган тўғридан-тўғри экспорт контрактлари, шунингдек фермер ва деҳқон хўжаликлари, агрофирмалар, қайта ишлаш ташкилотлари ва Ўзбекистон Республикасининг бошқа хўжалик юритувчи субъектлари билан тузилган воситачилик шартномалари асосида фақат «Ўзагроэкспорт» ихтисослаштирилган ташқи савдо компанияси томонидан амалга оширилади.

Бугунги кунда “Ўзагроэкспорт” АЖ томонидан мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилиш ҳажмларини ва уларнинг турларини ошириш, уларни сотиш учун янги бозорларни ўзлаштириш бўйича тегишли амалий ишлар

амалга оширилмоқда. Хусусан, 2017 йилнинг биринчи чорагида «Ўзагроэкспорт» АЖ томонидан 101,8 минг тонна мева-сабзавот маҳсулотлари экспорти амалга оширилган, бу кўрсаткич 2016 йилга (95,1 минг тонна) нисбатан 6,7 минг тоннага ёки 7 фоизга ортганлигидан далолат беради. Албатта, бундай кўрсаткичларни ижобий ҳолат сифатида баҳолаш мумкин.

Тадқиқот натижалари. Мева-сабзавот маҳсулотлари экспорт ҳажми йилдан-йилга ошаётганлигига қарамасдан, бугунги кунда ҳал этилиши лозим бўлган айрим муаммолар мавжудлигини кўриш мумкин:

- хорижий тилларини мукамал биладиган аграр соҳасидаги мутахассисларнинг етарли эмаслиги;
- ёш мутахассисларни хорижий тилларга ўқитиш, шу тилларда эркин сўзлаша оладиган мутахассисларни тайёрлаш ҳамда бунинг негизида, жаҳон цивилизацияси билан ҳамнафас ҳолда бўлишларини таъминлаш лозимлиги;
- кўпчилик қишлоқ хўжалик маҳсулотларини ишлаб чиқарувчилар экспорт операцияларини амалга ошириш тартиблари, меъёрий-ҳуқуқий асослари тўғрисида билим ва кўникмаларга ҳамда ишончли ахборот манбалари тўғрисида маълумотга эга эмаслигига хорижий тилларни етарли даражада билмаслиги;
- агар соҳага оид олий ўқув юртларида хорижий тил дарсларини ҳажмини ошириш лозимлиги;
- тил марказлари ва бошқа тил ўрганиш муассасаларида фақат умумий чет тилини ўргатилиши, соҳаларга йўналтирилмаганлиги;

Хулоса ва тақлифлар. Президентимизнинг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори мамлакатимизда чет тили таълимини янада ривожлантириш, ўсиб келаётган ёш авлодни замон талабларига мос етук мутахассис этиб тайёрлаш, бу борадаги ишларни янги сифат босқичига кўтаришда ҳуқуқий асос бўлмоқда.

Бу жараён, ўз навбатида, биз нофилологик муассасаларда дарс берадиган педагоглардан хорижий тил таълимида янги педагогик ва ахборот технологияларидан самарали фойдаланиш, дарсни ҳар томонлама пухта ташкил этиш, талабаларнинг билим-кўникмаларини ўзлаштиришнинг замонавий усуллари излаб топиш, дарснинг сифати ва самарадорлигини таъминловчи во-

ситаларни қўллаш, керак бўлса, ҳар бир талабага индивидуал ёндашишни талаб этади. Булар табиий равишда талабаларнинг хорижий тилни ўрганиш қобилиятини ривожлантириш, уларнинг тил ўрганишга қизиқишини қучайтириш, хотирасини мустаҳкамлаш, ўз билимига ишонч каби кўникмаларнинг шаклланишига хизмат қилади.

Бугунги талабалар орасида хорижий тилини мукамал биладиган, ўз мутахассисликлари бўйича керакли адабиётларни эркин таржима қиладиган, яна бир неча хорижий тилларни ўрганаётганлари кўп. Биз ўқитувчилар бундай талабаларнинг қизиқишларини янада қўллаб-қувватлаб боришимиз керак. Бу эса барча хорижий тил ўқитувчиларига ижодий изланиш, ўз малакасини амалий ва назарий жиҳатдан мунтазам бойитиб бориш, замон билан ҳамнафас бўлиш, дарслар давомида замонавий инновацион таълим технологияларидан кенг фойдаланишни талаб этади.

Мазкур тадбирларнинг амалга оширилиши мамлакатимиз мева-сабзавотчилик тармоғини барқарор суръатлар билан ривожланишига, унинг рақобатбардошлигини таъминлашга, экспорт салоҳиятини кенгайтириш, ташқи бозорларда талаб юқори бўлган мева-сабзавот маҳсулотларини экспортга етказиб бериш ҳажмларини кўпайтириш ва турларини кенгайтиришга хизмат қилади. Бу эса, мазкур тармоқнинг янада юксалишини, ички талабни қондириш баробарида экспорт ҳажмининг ошишини, ўз навбатида деҳқон ва фермер хўжаликларининг молиявий жиҳатдан барқарорлигини таъминлайди.

Арипова Шоира Джуракуловна,
ТошДАУ ўқитувчиси

АДАБИЁТЛАР:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ 1875-сонли Қарори.
2. Янги педагогик технология: таҳлил, таъриф, мулоҳазалар.-Мақолалар тўплами.-Т., 2010 йил
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Янги ва қайта ишланган мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт қилувчи иктисослаштирилган. “Ўзагроэкспорт” ташқи савдо компаниясини ташкил этиш тўғрисида”ги 2016 йил 7 апрелдаги ПҚ-2515-сонли Қарори (2016 йил 7 апрел).
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Мева-сабзавот, картошка ва полиз маҳсулотларини харид қилиш ва улардан фойдаланиш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2016 йил 12 апрелдаги ПҚ-2520-сонли Қарори (2016 йил 12-апрел).
5. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёев Мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий якунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги “Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик- ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак” маърузаси.